

ΕΙΣΑΓΩΓΗ - ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Το έργο του ιστορικού Ξενοφώντα "Κύρου Ανάβασις" έχει χαρακτήρα απομνημονευμάτων. Στο έργο αυτό περιγράφεται η εκστρατεία ενός τμήματος Ελλήνων μισθοφόρων στο πλευρό του Κύρου του νεότερου, με στρατηγό τον ιστορικό, στα βόρεια του περσικού βασιλείου και η σκληρή πορεία τους από τη Μεσοποταμία έως και την επιστροφή τους στις ακτές της Μαύρης Θάλασσας.

Στο συγκεκριμένο απόσπασμα ο Ξενοφώντας απευθύνεται στους στρατηγούς και λοχαγούς του και εξαιρεί τη σημασία του ψυχικού σθένους για την επίτευξη της νίκης.

Ξενοφώντας, Κύρου Ανάβασις, Γ I 38-42

Ἄνευ γὰρ ἀρχόντων οὐδὲν ἂν οὔτε καλὸν οὔτε ἀγαθὸν γένοιτο ὡς μὲν συνελόντι εἰπεῖν οὐδαμοῦ, ἐν δὲ δὴ τοῖς πολεμικοῖς παντάπασι. ἢ μὲν γὰρ εὐταξία σώζειν δοκεῖ, ἢ δὲ ἀταξία πολλοὺς ἤδη ἀπολώλεκεν. ἐπειδὴν δὲ καταστήσησθε τοὺς ἄρχοντας ὅσους δεῖ, ἦν καὶ τοὺς ἄλλους στρατιώτας συλλέγητε καὶ παραθαρύνητε, οἶμαι ἂν ὑμᾶς πάνυ ἐν καιρῷ ποιῆσαι. νῦν γὰρ ἴσως καὶ ὑμεῖς αἰσθάνεσθε ὡς ἀθύμως μὲν ἦλθον ἐπὶ τὰ ὅπλα, ἀθύμως δὲ πρὸς τὰς φυλακάς· ὥστε οὕτω γ' ἐχόντων οὐκ οἶδα ὅ,τι ἂν τις χρήσαιτο αὐτοῖς, εἴτε νυκτὸς δέοι εἴτε καὶ ἡμέρας. ἦν δὲ τις αὐτῶν τρέψη τὰς γνώμας, ὡς μὴ τοῦτο μόνον ἐννοῶνται, τί πείσονται, ἀλλὰ καὶ τί ποιήσουσι, πολὺ εὐθυμότεροι ἔσονται.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

«ἐν δὲ δὴ τοῖς πολεμικοῖς παντάπασι»:

παντάπασι (επίορημα) = εντελώς

«ὡς μὲν συνελόντι εἰπεῖν οὐδαμοῦ»:

ὡς συνελόντι εἰπεῖν = για να μιλήσω σύντομα (απόλυτο απαρέμφατο)

«ἢ δὲ ἀταξία πολλοὺς ἤδη ἀπολώλεκεν»:

ἀπόλλυμι και ἀπολλύω = χάνω, καταστρέφω εντελώς, φονεύω, ερημώνω

ἀπόλλυμαι = χάνομαι, καταστρέφομαι

«ἐπειδὴν δὲ καταστήσησθε τοὺς ἄρχοντας»:

καθίσταμαι = εγκαθίσταμαι, γίνομαι

καθίσταμαι τοὺς ἄρχοντας = (δι)ορίζω ἄρχοντες, αρχηγούς

«ἦν καὶ τοὺς ἄλλους στρατιώτας συλλέγητε»:

συλλέγω = συναθροίζω, συγκεντρώνω

«καὶ παραθαρύνητε»:

παραθαρύνω = ενθαρύνω

«οἶμαι ἂν ὑμᾶς πάνυ ἐν καιρῷ ποιῆσαι»:

πάνυ = πολύ

πάνυ ἐν καιρῷ ποιῶ = ενεργῶ πολύ σωστά / κατάλληλα στην περίσταση

«νῦν γὰρ ἴσως καὶ ὑμεῖς αἰσθάνεσθε»:

αἰσθάνομαι = καταλαβαίνω

αἰσθάνομαι + αιτιατική = ακούω, μαθαίνω, νιώθω, εννοώ

«ὡς ἀθύμως μὲν ἦλθον ἐπὶ τὰ ὅπλα»:

ἔρχομαι ἐπὶ τὰ ὅπλα = ἔρχομαι στο στρατόπεδο

«ὡς μὴ τοῦτο μόνον ἐννοῶνται»:

ἐννοέω-ῶ = διανοοῦμαι, συλλογίζομαι, θυμάμαι

ἐννοέω-ῶ + γενική = παρατηρῶ

ἐννοέω-ῶ + απαρέμφατο = ἔχω στο νου μου να

ἐννοέομαι-οὔμαι = σκέφτομαι

«πολὺ εὐθυμότεροι ἔσονται»:

ὁ, ἢ εὐθυμος, τὸ εὐθυμον = αὐτός που ἔχει καλή διάθεση, ο τολμηρός, ο θαρραλέος

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Χωρίς αρχηγούς λοιπόν δεν μπορεί να γίνει τίποτα ούτε ωραίο ούτε καλό, για να μιλήσω σύντομα, σε καμία περίπτωση, ιδίως δε στις πολεμικές επιχειρήσεις αυτό αποκλείεται εντελώς. Γιατί η πειθαρχία φαίνεται πως σώζει, ενώ η έλλειψη πειθαρχίας έχει καταστρέψει ως τώρα πολλούς. Αλλά αφού ορίσετε όσους αρχηγούς πρέπει, εάν

συγκεντρώσετε και τους άλλους στρατιώτες και τους ενθαρρύνετε, νομίζω ότι θα ενεργήσετε πολύ σωστά / κατάλληλα στην περίπτωση. Διότι τώρα ίσως και εσείς αντιλαμβάνεστε πόσο απρόθυμα ήρθαν στο στρατόπεδο, πόσο απρόθυμα και στις φρουρές. Επομένως καθώς βρίσκονται σ' αυτή την κατάσταση (ενν. οι άνδρες) δεν γνωρίζω σε τι θα μπορούσε κανείς να τους χρησιμοποιήσει είτε χρειαστεί κατά τη νύχτα είτε και κατά την ημέρα. Αν όμως κάποιος μεταστρέψει τις σκέψεις τους, για να μην σκέφτονται μόνο αυτό, τι δηλαδή θα πάθουν αλλά και τι θα κάνουν, θα έχουν πολύ καλύτερη διάθεση (περισσότερο θάρρος).

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Παραθετικά επιθέτων και επιρρημάτων.

1. Σχηματίζονται από τον θετικό βαθμό του επιθέτου με τις καταλήξεις:

για τον συγκριτικό βαθμό, **-τερος, -τέρα, -τερον**
για τον υπερθετικό βαθμό, **-τατος, -τάτη, -τατον.**

Άλλες αναλογικές παραθετικές καταλήξεις είναι:

- α) **-έστερος, -έστατος**
- β) **-ούστερος, -ούστατος**
- γ) **-ίστερος, -ίστατος**
- δ) **-αίτερος, -αίτατος**

2. Ορισμένα επίθετα της αρχαίας ελληνικής σχηματίζουν ανώμαλα παραθετικά, με ιδιαιτερότητες κατά τον σχηματισμό και την κλίση.

3. Σχηματίζουν παραθετικά στην αρχαία ελληνική τα επιρρήματα:

α) **σε -ως που παράγονται από επίθετα:**

στον συγκριτικό βαθμό έχουν τύπο όμοιο με την αιτιατική ενικού του ουδετέρου του συγκριτικού επιθέτου και στον υπερθετικό έχουν τύπο όμοιο με την αιτιατική πληθυντικού του ουδετέρου του υπερθετικού επιθέτου.

β) Τα επιρρήματα **εὔ, ὀλίγον** και **πολύ, μάλα**, μερικὰ τοπικά και χρονικά επιρρήματα:

Στο εξεταζόμενο κείμενο εντοπίζεται ο τύπος «**εὐθυμότεροι**» που είναι ονομαστική πτώση του πληθυντικού αριθμού συγκριτικού βαθμού του επιθέτου ὄ, ἢ εὐθυμος, τὸ εὐθυμον.

Για την διεξοδική μελέτη των παραθετικών και της κλίσης τους, όπως και για τα παραθετικά των επιρρημάτων βλέπε στην αντίστοιχη ενότητα της Γραμματικής: [Επίθετα - Παραθετικά επιθέτων και επιρρημάτων](#)

Αρχικοί χρόνοι ρημάτων του κειμένου

- **ἀπολώλεκεν:** γ' ενικό, οριστικής παρακειμένου της ενεργητικής φωνής, του ρήματος «ἀπόλλυμι- ἀπολλύω».

Αρχικοί χρόνοι	
ἀπόλλυμι και ἀπολλύω	ἀπόλλυμαι
ἀπώλλυν και ἀπώλλυνον	ἀπωλλύμην
ἀπολῶ - ἀπολέσω	ἀπολοῦμαι - (ἀπολεσθήσομαι)
ἀπώλεσα	ἀπωλόμην - (ἀπωλέσθην)
ἀπολώλεκα	ἀπόλωλα
ἀπωλωλέκειν	ἀπωλώλειν

- **καταστήσθε:** β' πληθυντικό, υποτακτικής αορίστου της μέσης φωνής, του ρήματος «καθίστημι».

Αρχικοί χρόνοι	
καθίστημι	καθίσταμαι
καθίστην	καθιστάμην
καταστήσω	καταστήσομαι - κατασταθήσομαι
κατέστησα	κατεστησάμην - κατέστην
καταστήσας ἔχω	καθέστηκα
καταστήσας εἶχον	καθεστήκειν - καθειστήκειν

- **συλλέγητε:** β' πληθυντικό, υποτακτικής ενεστώτα της ενεργητικής φωνής, του ρήματος «συλλέγω».

Αρχικοί χρόνοι	
συλλέγω	συλλέγομαι
συνέλεγον	συνελεγόμεν
συλλέξω	συλλέξομαι, συλλεχθήσομαι, συλλεγήσομαι
συνέλεξα	συνελεξάμην, συνελέχθην, συνελέγην
συνείλοχα	συνείλεγμαι
συνειλόχουν	συνειλέγμην

- **πείσονται:** γ' πληθυντικό, οριστικής μέλλοντα, του ρήματος «πάσχω».

Αρχικοί χρόνοι	
πάσχω	
ἔπασχον	
πείσομαι	
ἔπαθον	
πέπονθα	
ἐπεπόνθειν	

Το μόριο «άν».

Το μόριο άν διακρίνεται σε:

- **υποθετικό** (+ υποτακτική)
π.χ. **άν** ζητῆς καλῶς, εὐρήσεις (= αν αναζητάς σωστά, θα βρεις)
π.χ. Αθηναῖοι, **άν** τις ἐκτός ὦν τῶν ὀλίγων συμβουλεύη, οὐκ ἀνέχονται (= οι Αθηναῖοι, οσάκις κάποιος που δεν ανήκει στους λίγους ειδήμονες, επιχειρεί να τους συμβουλεύσει, δεν του το επιτρέπουν)
- **δυνητικό** [+ οριστική ιστορικού χρόνου, ευκτική - απαρέμφατο – μετοχή (εκτός μέλλοντα)]
π.χ. Ἐδυνάμην **άν** σῶσαι ὑμᾶς (= θα μπορούσα να σας σώσω)
π.χ. Τίνι **άν** πόλις ἀρέσκοι ἄνευ νόμων; (σε ποιον θα αρέσει μια πόλη δίχως νόμους;)
π.χ. Ἀπεκρίνατο ὁμολογίαν οὐκ **άν ποιήσασαθαι** πρὸς αὐτοὺς οὐδεμίαν (= απάντησε πως δεν μπορούσε να κλείσει μαζί τους καμιά συμφωνία)
π.χ. Ἡγεῖται τάληθῆ κατειπῶν **σωθῆναι ἄν** (= πιστεύει πως, αν πει την αλήθεια, θα σωθεί)
π.χ. Ἐσιώπων, πόλλ' **άν ἔχων** εἰπῶν (= σιωπούσα, αν και πολλά μπορούσα να πω)
π.χ. Ὅρων τὸ περιτείχισμα ῥαδίως **άν ληφθὲν** ἠπέιγετο ἐπιθέσθαι (= διαπιστώνοντας ότι θα μπορέσει εύκολα να καταλάβει το οχύρωμα, βιαζόταν να επιτεθεί.)
- **αοριστολογικό** (+ υποτακτική σε τελική, χρονικοῦποθετική και αναφορικοῦποθετική πρόταση)
π.χ. Γύμναζε σεαυτὸν πόνοις ἐκουσίοις **ὅπως ἄν δύνῃ** καὶ τοὺς ἀκουσίους ὑπομένειν (= εξασκήσου στους εκούσιους κόπους, για να μπορείς να αντέχεις και τους ακούσιους)
π.χ. Μὴ ἀπέλθῃτε, **πρὶν ἄν ἀκούσητε** (= μη φύγετε, πριν να ακούσετε)
π.χ. Πᾶς γοῦν ποιητῆς γίγνεται, **οὐ ἄν Ἔρωσ ἄψηται** (=ο καθένας γίνεται ποιητής, αν τον αγγίξει ο Έρωτας)
- **ερωτηματικό** (+ υποτακτική σε πλάγια ερωτηματική πρόταση μερικής άγνοιας)
π.χ. Αὐτός τε θηρᾷ καὶ τῶν ἄλλων ἐπιμελεῖται **ὅπως ἄν θηρῶσιν** (= Και ο ίδιος κυνηγάει και για τους άλλους φροντίζει πώς θα κυνηγήσουν)

Το μόριο «ώς».

Το μόριο ως μπορεί να λειτουργήσει:

- **ως υποτακτικός σύνδεσμος** που εισάγει δευτερεύουσες προτάσεις (αιτιολογικές = επειδή, αναφορικοπαραβολικές = όπως, ειδικές = ότι, ότι δήθεν, ότι κατά τη γνώμη..., πλάγιες ερωτηματικές = πώς, συμπερασματικές = ώστε, τελικές = για να, χρονικές = μόλις, όταν)
π.χ. Ἐλθόντας δὲ τοὺς στρατηγούς οἱ ἐν τῇ πόλει Αθηναῖοι τοὺς μὲν φυγῆ ἐζημίωσαν, Πυθόδωρον καὶ Σοφοκλέα, τὸν δὲ τρίτον Εὐρυμέδοντα χρήματα ἐπράξαντο, **ὡς ἐξὸν αὐτοῖς τὰ ἐν Σικελίᾳ καταστρέψασθαι δώροις πεισθέντες ἀποχωρήσειαν** (=όταν ἔφτασαν οι στρατηγοί οι Αθηναῖοι άλλους μεν τιμώρησαν με εξορία, τον Πυθόδωρο και τον Σοφοκλή, τον τρίτο όμως τον Ευρυμέδοντα, του επέβαλαν πρόστιμο, διότι, αν και μπορούσαν να υποτάξουν τις πόλεις της Σικελίας, δωροδοκήθηκαν και ἔφυγαν)
π.χ. Ἐκέλευσεν τοὺς Ἕλληνας, **ὡς νόμος αὐτοῖς εἰς μάχην**, οὕτω ταχθῆναι (= προέτρεψε τους Έλληνες να παραταχθούν για μάχη ἔτσι, ὅπως το εἶχαν συνήθειό τους)
π.χ. Ὑπολάβοι δὲ τις ἄν **ὡς οὐδείς ἄρα ἀδίκως ἠτίμωται Ἀθήνησιν** (= ενδέχεται να υποθέσει κάποιος πως τάχα κανείς δεν έχει χάσει άδικα τα πολιτικά του δικαιώματα στην Αθήνα)
π.χ. Σιτόν γε μὴν ἔταξε τοσοῦτον ἔχοντα συμβολεύειν τὸν εἶρενα **ὡς ὑπὸ πλησμονῆς μὲν μήποτε βαρύνεσθαι** (= αλλά και τροφή ὄρισε τόση να συνεισφέρει κάθε ἔφηβος στο συσσίτιο, ὡστε ποτέ να μη βαρύνει το στομάχι του από λαιμαργία)
π.χ. Ἐδει τὰ ἐνέχυρα τότε λαβεῖν, **ὡς μὴδ' εἰ ἐβούλετο ἐδύνατο ἐξαπατᾶν** (= ἔπρεπε τότε να πάρω τις εγγυήσεις, για να μην μπορούσε, ακόμη και αν το ήθελε, να μας εξαπατήσει)
π.χ. Οἱ Βυζάντιοι **ὡς εἶδον τὸ στράτευμα βία ἐσπίπτον**, φεύγουσι (= οι Βυζάντιοι, μόλις εἶδαν το στράτευμα να ορμά καταπάνω τους, το ἔβαλαν στα πόδια)
- **ως αιτιολογικός παρατακτικός σύνδεσμος** στην αρχή κύριων προτάσεων κρίσεως (= ισοδυναμεί με το γάρ)
π.χ. τί ποτε λέγεις, ὦ τέκνον; **ὡς οὐ μανθάνω** (= τι λες παιδί μου; γιατί δεν σε καταλαβαίνω)
- **ως εμφαντικό επιφώνημα**, στην αρχή επιφωνηματικών προτάσεων
π.χ. Μῆτερ, **ὡς καλός μοι ὁ πάππος** (= μητέρα, τι καλός που είναι ο παππούς!)

Ακόμα, πολύ συχνά συνοδεύει:

- **ως καταχρηστική πρόθεση**: αριθμητικό ή αιτιατική προσώπου
π.χ. Ἀσπίδας ἔλαβον **ὡς διακοσίας** (= πήραν περίπου διακόσιες ασπίδες)
π.χ. Γράμματα ἔπεμψε **ὡς Ἀλέξανδρον** (= ἔστειλε επιστολές στον Αλέξανδρο)
- **ως επιτατικό μόριο**: επίρρημα τροπικό θετικού βαθμού, (= επιτείνει ή περιορίζει τη σημασία τους: πραγματικά, κάπως), επίθετο ή επίρρημα θετικού ή υπερθετικού βαθμού (= ὅσο γίνεται, ὅσο το δυνατόν)
π.χ. Οἱ **ὡς ἀληθῶς** σύμμαχοι ὄντες (= οι πραγματικά αληθινοί σύμμαχοι)
π.χ. Ὡς **ἠπίως** εἰπεῖν πρὸς ἄνδρα τόνδε συμφέρει (= κάπως ἠπια συμφέρει να μιλήσουμε σ' αυτόν τον άνδρα)
π.χ. Σκέψασθε δὴ **ὡς καλῶς**, ὦ ἄνδρες Αθηναῖοι (= εξετάστε, ὅσο γίνεται καλύτερα, ἄνδρες Αθηναῖοι)
π.χ. Ὡρα δὲ βουλευέσθαι ὅπως **ὡς κάλλιστα** ἀγωνιούμεθα (= καιρός να σκεφτούμε πώς θα αγωνιστούμε ὅσο γίνεται καλύτερα)

π.χ. Οί ρήτορες στοχάζονται ὅπως οἱ πολῖται ὡς βέλτιστοι ἔσονται (= οἱ ρήτορες σκέφτονται πῶς θα γίνουν οἱ πολῖτες ὅσο γίνεται καλύτεροι)

- **μετοχή αιτιολογική**

π.χ. Τὸν θάνατον δεδίασι δ' ὡς εὖ εἰδότες ὅτι μέγιστον τῶν κακῶν ἐστι (= τον θάνατο τον φοβούνται, γιατί τάχα ξέρουν πως είναι το πιο μεγάλο κακό)

- **μετοχή τελική**

π.χ. Τοῦτο λέγω ὑμῖν ὡς μαθησομένους (= αυτό σας το λέω για να μάθετε)

- **απόλυτο απαρέμφατο**

π.χ. Ἀληθές γε, ὡς ἔπος εἰπεῖν, οὐδὲν εἰρήκασι (= τίποτα αληθινό, σχεδόν, δεν έχουν πει)

- **κατηγορούμενο του αντικειμένου**

π.χ. Ἐμὲ δ' οὐχ ὡς πρεσβευτὴν κρίνουσιν, ἀλλ' ὡς ἐγγυητὴν τῆς εἰρήνης (= εμένα δεν με κρίνουν ως απεσταλμένο, αλλά ως εγγυητή της ειρήνης)

- **προσδιορισμό του σκοπού** π.χ. Ἐπὶ τῷ λιμένι παρετάξαντο ὡς εἰς ναυμαχίαν (= παρατάχθηκαν στο λιμάνι σαν να επρόκειτο να ναυμαχήσουν)

Σημείωση: Το «ὡς» είναι και αναφορικό τροπικό επίρρημα. Συσχετικό ερωτηματικό τροπικό επίρρημά του είναι το «πῶς». Εισάγει, κατά συνέπεια, δευτερεύουσες αναφορικές παραβολικές προτάσεις και πλάγιες ερωτηματικές μερικής άγνοιας.

Το μόρια ἄν και ὡς του κειμένου:

- Στο κείμενο, το μόριο «ἄν» απαντάται ως δυνητικό: «ἄν γένοιτο», «ἄν ποιῆσαι», «ἄν χρήσαιτο» και ως αοριστολογικό: «ἐπειδὴν δὲ καταστήσῃσθε» (ἐπειδὴ + αοριστολογικό ἄν).
- Το μόριο ὡς στη φράση «ὡς συνελόντι εἰπεῖν» συνοδεύει το απόλυτο απαρέμφατο και ως υποτακτικός σύνδεσμος εισάγει τις δευτερεύουσες προτάσεις: «ὡς ἀθύμως μὲν ἦλθον ἐπὶ τὰ ὄπλα, ἀθύμως δὲ πρὸς τὰς φυλακάς», «ὡς μὴ τοῦτο μόνον ἐννοῶνται».

Για τη διεξοδική μελέτη του φαινομένου βλέπε στην αντίστοιχη ενότητα του Συντακτικού: [Μόρια - Τα μόρια ἄν και ὡς](#)

ΟΙ ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ.

«ἐπειδὴν δὲ καταστήσῃσθε τοὺς ἄρχοντας»:

δευτερεύουσα επιρρηματική χρονική-υποθετική πρόταση. Εισάγεται με τον χρονικό-υποθετικό σύνδεσμο **ἐπειδὴν**. Εκφέρεται με υποτακτική («**καταστήσῃσθε**») και με απόδοση το δυνητικό απαρέμφατο της κύριας πρότασης («**ἄν ποιῆσαι**») σχηματίζει εξαρτημένο υποθετικό λόγο. Στην ανεξάρτητη μορφή του ο υποθετικός λόγος δηλώνει το προσδοκώμενο και διατυπώνεται ως εξής: ἐπειδὴν δὲ καταστήσῃσθε τοὺς ἄρχοντας, ὑμεῖς πάνυ ἐν καιρῷ ἄν ποιήσαιτε.

«ὄσους δεῖ»:

δευτερεύουσα ονοματική αναφορική πρόταση. Εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία **ὄσους** και εκφέρεται με οριστική ενεστώτα («**δεῖ**»), γιατί δηλώνει γεγονός πραγματικό στο παρόν. Λειτουργεί ως επιθετικός προσδιορισμός στο «**τοὺς ἄρχοντας**» (αντικείμενο του ρήματος «**καταστήσῃσθε**» της χρονικής υποθετικής πρότασης).

«ἦν καὶ τοὺς ἄλλους στρατιώτας συλλέγητε»:

δευτερεύουσα επιρρηματική υποθετική πρόταση. Εισάγεται με τον υποθετικό σύνδεσμο **ἦν**, εκφέρεται με υποτακτική («**συλλέγητε**») και με απόδοση το δυνητικό απαρέμφατο της κύριας πρότασης («**ἄν ποιῆσαι**»), που ισοδυναμεί με δυνητική ευκτική, σχηματίζει εξαρτημένο υποθετικό λόγο. Στην ανεξάρτητη μορφή του ο υποθετικός λόγος δηλώνει το προσδοκώμενο και διατυπώνεται ως εξής: ἦν καὶ τοὺς ἄλλους στρατιώτας συλλέγητε, ὑμεῖς πάνυ ἐν καιρῷ ἄν ποιήσαιτε.

«καὶ παραθαρρύνητε»:

δευτερεύουσα επιρρηματική υποθετική πρόταση. Συνδέεται παρατακτικά με τον συμπλεκτικό σύνδεσμο καὶ με την προηγούμενη δευτερεύουσα επιρρηματική υποθετική πρόταση, εκφέρεται με υποτακτική («**παραθαρρύνητε**») και με απόδοση το δυνητικό απαρέμφατο («**ἂν ποιῆσαι**»), που ισοδυναμεί με δυνητική ευκτική, σχηματίζει τον εξαρτημένο υποθετικό λόγο. Στην ανεξάρτητη μορφή του ο υποθετικός λόγος δηλώνει το προσδοκώμενο και διατυπώνεται ως εξής: ἦν παραθαρρύνητε, ὑμεῖς πάνυ ἐν καιρῷ ἂν ποιήσαιτε.

«ὡς ἀθύμως μὲν ἦλθον ἐπὶ τὰ ὄπλα, ἀθύμως δὲ πρὸς τὰς φυλακάς»:

δευτερεύουσα ονοματική πλάγια ερωτηματική πρόταση μερικής αγνοίας ως αντικείμενο στο αίσθησης σημαντικό ρήμα «**αἰσθάνεσθε**». Εισάγεται με το αναφορικό επίρρημα ὡς, γιατί εκφράζει μερική άγνοια, και εκφέρεται με οριστική αορίστου («**ἦλθον**»), γιατί δηλώνει το πραγματικό στο παρελθόν.

«ὥστε οὕτω γ' ἐχόντων οὐκ οἶδα»:

κύρια πρόταση κρίσεως, αποφατική και όχι δευτερεύουσα συμπερασματική, επειδή εισάγεται με τον συμπερασματικό σύνδεσμο ὥστε, που αναφέρεται στα προηγούμενα καὶ όχι στα επόμενα και δεν ακολουθεί κύρια πρόταση. Εκφέρεται με οριστική ενεστώτα («**οὐκ οἶδα**»), γιατί εκφράζει το πραγματικό στο παρόν. Στην προκειμένη περίπτωση ο ὥστε μεταφράζεται «**επομένως, συνεπώς**».

«ὅ,τι ἂν τις χρήσαιτο αὐτοῖς»:

δευτερεύουσα ονοματική πλάγια ερωτηματική πρόταση, μερικής αγνοίας, αντικείμενο του γνώσης σημαντικού ρήματος της κύριας πρότασης «**οὐκ οἶδα**». Εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία ὅ,τι, γιατί εκφράζει μερική άγνοια, και εκφέρεται με δυνητική ευκτική («**ἂν χρήσαιτο**»), γιατί δηλώνει ερώτηση για το δυνατό να συμβεί στο παρόν και στο μέλλον. Είναι η απόδοση του σύνθετου υποθετικού λόγου με διάζευξη των δύο ακόλουθων υποθετικών προτάσεων «**εἴτε νυκτὸς δέοι εἴτε καὶ ἡμέρας**».

«εἴτε νυκτὸς δέοι εἴτε καὶ ἡμέρας»:

δευτερεύουσες επιρρηματικές υποθετικές προτάσεις με διάζευξη. Σχηματίζουν σύνθετο όσο και ελλιπή υποθετικό λόγο, καθόσον η υπόθεση αποτελείται από δύο προτάσεις, στη δεύτερη από τις οποίες λείπει το ρήμα της, οπότε εννοούμε το ίδιο ρήμα με εκείνο της πρώτης. Εισάγονται με τον διαζευκτικό σύνδεσμο εἴτε, που διατηρεί την υποθετική σημασία του, και εκφέρεται με ευκτική («**δέοι**»). Απόδοσή τους είναι η δυνητική ευκτική της πλάγιας ερωτηματικής πρότασης («**ἂν χρήσαιτο**») και σχηματίζουν εξαρτημένο υποθετικό λόγο. Στην ανεξάρτητη μορφή του σχηματίζεται ο υποθετικός λόγος της απλής σκέψης του λέγοντος: τί ἂν τις χρήσαιτο αὐτοῖς, εἴτε νυκτὸς δέοι εἴτε καὶ ἡμέρας;

«ἦν δὲ τις αὐτῶν τρέψη τὰς γνώμας»:

δευτερεύουσα επιρρηματική υποθετική πρόταση. Εισάγεται με τον υποθετικό σύνδεσμο ἦν και εκφέρεται με υποτακτική («**τρέψη**»). Με απόδοση την οριστική μέλλοντα της κύριας πρότασης («**ἔσονται**») σχηματίζει τον υποθετικό λόγο του προσδοκωμένου.

«ὡς μὴ τοῦτο μόνον ἐννοῶνται»:

δευτερεύουσα επιρρηματική τελική πρόταση. Εισάγεται με τον τελικό σύνδεσμο ὡς και εκφέρεται με υποτακτική («**μὴ**

ἐννοῶνται»), γιατί δηλώνει σκοπό προσδοκώμενο. Λειτουργεί ως επιρρηματικός προσδιορισμός του σκοπού στο ρήμα της υποθετικής πρότασης («τρέψη»).

«τί πείσονται»:

δευτερεύουσα ονοματική πλάγια ερωτηματική πρόταση, μερικής αγνοίας, επεξήγηση στη δεικτική αντωνυμία («τούτο»). Εισάγεται με την ερωτηματική αντωνυμία **τί**, γιατί εκφράζει μερική αγνοία, και εκφέρεται με οριστική μέλλοντα («πείσονται»), γιατί δηλώνει ερώτηση για το πραγματικό στο μέλλον.

«ἀλλὰ καὶ τί ποιήσουσι»:

δευτερεύουσα ονοματική πλάγια ερωτηματική πρόταση, μερικής αγνοίας, επεξήγηση στη δεικτική αντωνυμία («τούτο»). Συνδέεται αντιθετικά και παρατακτικά με την προηγούμενη πρόταση με τον αντιθετικό παρατακτικό σύνδεσμο **ἀλλά**. Εισάγεται με την ερωτηματική αντωνυμία **τί** και εκφέρεται με οριστική μέλλοντα («ποιήσουσι»), γιατί δηλώνει ερώτηση για το πραγματικό

ΟΙ ΜΕΤΟΧΕΣ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ.

«ἐχόντων»:

επιρρηματική αιτιολογική μετοχή αντικειμενικής αιτιολογίας, γενική απόλυτη. Υποκείμενό της το εννοούμενο «τῶν ἀνδρῶν». Λειτουργεί ως επιρρηματικός προσδιορισμός της αιτίας στο ρήμα της πρότασης «οὐκ οἶδα». Αναλύεται σε αιτιολογική πρόταση: ἐπεὶ γ' οὕτως ἔχουσιν (οἱ ἄνδρες), ...